

Trenta anys de democràcia a Tàrbena (1979-2009)

Maria Teresa SIGNES PONT

teresa@dtic.ua.es

Professora del Departament de Tecnologia Informàtica de la Universitat d'Alacant

Resum: Durant 30 anys de democràcia s'han produït canvis notables en la vida dels pobles xicotets: s'han recuperat senyals d'identitat i s'ha corregit la gran desigualtat d'oportunitats que existia entre el món rural i la ciutat. Aquesta comunicació dona a conèixer el cas de Tàrbena.

Paraules clau: Tàrbena, Mallorca, transició, democràcia

Resum: Durante 30 años se han producido cambios notables en la vida de los pueblos pequeños: se han recuperado señas de identidad y se ha corregido la gran desigualdad de oportunidades que existía entre el mundo rural y la ciudad. Esta comunicación da a conocer el caso de Tàrbena.

Palabras clave: Tàrbena, Mallorca, transición, democracia

1. La qüestió identitària

Des de sempre a Tàrbena s'ha tingut molt interioritzada la qüestió de l'origen. La llengua que s'hi parla desperta enorme interès entre els lingüistes per les seues particularitats derivades del mallorquí, i és sense dubte el signe d'identitat més preat entre els tarbeners. Cal dir que aquesta manera de parlar ha estat durant molt temps objecte de mofa per part dels habitants dels pobles veïns. Es considerava que les peculiaritats del parlar tarbener es devien a una degradació del valencià "normal" i que eren pròpies d'un poble aïllat i endarrerit, de "la montanya", com ens deien. Els tarbeners, però, han preservat la seua llengua, transmetent-la als seus fills, sense modificar-ne res ni fer cap esforç per tal d'assimilar-la a la llengua parlada als pobles del voltant. Com a estratègia de supervivència, però, la major part dels tarbeners ha tingut el costum de parlar de "la" quan l'interlocutor no era de Tàrbena.

Els primers símptomes del canvi que venia van començar a notar-se a Tàrbena al 1978, amb la primera celebració del 25 d'abril. La notícia va transcendir donat que atrevir-se a issar una senyera en el pati de l'escola en aquell moment era un fet singular (*Cantfali* 5-5-79). Araceli Banyuls i Jaume Ferrando es varen ocupar d'organitzar aquell dia de festa, barreja entre divertiment popular de menuts i grans, ball i xocolatada a la plaça, oferida per l'hostal del Poble i transmissió del missatge nacionalista mitjançant un petit concert i una xarrada. Fou el primer acte de caire reivindicatiu de la identitat nacional. Aquest event va tenir conseqüències.

Aquesta nova sensibilitat va plasmar-se de forma molt notable fins i tot en l'enfocament de les festes patronals de Santa Bàrbara que varen idear un grup de joves majorals. Per primera vegada els festers i festeres acudiren a l'ofrena de flors abillats amb la indumentària regional. El programa de festes estava íntegrament escrit en valencià i en la portada apareixia la bandera quadribarrada. A més, el segon dia de festes per la vesprada Joan Monleón i *Els Pavesos* ens varen delectar amb el seu espectacle, basat en la descontextualització del folklore valencià, sovint des d'un punt de vista satíric. A la comarca, la notícia de l'actuació de Els Pavesos a Tàrbena es va escampar i, a l'hora de la representació, la plaça estava plena a rebentar, com mai!

Durant els anys 80 es va forjar el "mite" de Tàrbena, sorgit dels anhels de llibertat i de ganes de fer país característics del principi de la democràcia. La gent venia a Tàrbena amb certa admiració i fervor, com es va de pelegrinatge, a sentir parlar de "sa", a retrobar-se amb "les arrels". Són molts i alguns molt famosos els visitants que han passat per L'Hostal del Poble regentat per Pinet (Jerónimo Moncho Pascual "Pinet", regidor del PCE en les tres primeres legislatures) que ha contribuït en gran mesura a difondre aquesta llegenda de reserva espiritual del nacionalisme d'esquerra que té Tàrbena. A dia d'avui encara perdura part d'aquests sentiments que s'expressen en alguns blogs a l'internet.

La dècada dels 90 és la de la normalització d'aquests sentiments. Després de la promulgació (el 1983) de la *Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià*, Tàrbena és el primer poble de la Marina Baixa on s'implanta la línia en valencià a l'escola, el curs 1985-86. Poc després, es celebren dues Trobades per l'Ensenyament i Ús del Valencià consecutives: 1993 i 1994. En aquell temps, les trobades es celebraven per torn rotatiu entre les escoles que comptaven amb la línia en valencià. Com que s'esperava molta gent, l'ajuntament va permetre que s'instal·laren els tallers i jocs en els carrers. Va resultar una festa es-

plèndida, amb gran participació de la gent del poble en les activitats que realitzaven mestres i xiquets. Va haver-hi l'actuació del grup Al Tall. L'any següent, davant la negativa de l'ajuntament de Benidorm d'assumir l'organització de la trobada, l'escola i l'ajuntament de Tàrbena decidiren fer-se'n càrrec, amb la mateixa il·lusió que l'any precedent. I el resultat va ser igual de bo.

L'origen mallorquí és una qüestió que està molt clara per als tarbeners. Des de sempre, s'ha sentit dir als més vells "...*Mosatros descendim de mallorquins, per això parlem de sa...*". Fins i tot, abans de l'agermanament, la professora Rosa Sempere (directora que va implantar la línia en valencià) i un grup de xiquets i mares varen crear la *Miniempresa Cooperativa Benigebell* (Consell Escolar del 29-2-1990) dedicada a l'elaboració de sobrasades, que és l'embotit tradicional tarbener d'origen mallorquí. Amb els guanys, els xiquets varen realitzar el viatge de fi de curs de 1991 a Mallorca, durant una setmana-. A l'acta del Consell Escolar del 5-6-1991 s'hi pot llegir que l'objectiu del viatge és "recórrer l'illa, retrobar en certa manera les senyals d'identitat i visitar formalment una fàbrica d'embotit".

Quan es planteja el tema de l'agermanament, José Tomàs Mascaró (alcalde 1991-2007, un dels joves majorals de 1978), no dubta ni un moment en exposar la qüestió en sessió plenària. (Després d'un viatge a Mallorca a l'estiu del 1996, Amando i Consuelo Molines li van comentar a l'alcalde que havien conegut a Miquel Cifre, alcalde de Santa Margalida i a Toni Mas, historiador de l'ajuntament i que allà estarien disposats a aprofundir i desenvolupar els lligams entre els dos pobles.) Amb l'aprovació unànime, culmina l'agermanament i el primer viatge de tarbeners a Santa Margalida es fa en setembre del 1997, per assistir a les festes majors de la Beata. L'arribada a l'aeroport de Son Sant Joan del primer grup de tarbeners va ser memorable: ens esperaven l'alcalde Miquel Cifre, així com una comitiva de "vileros" (com s'anomenen els habitants de Santa Margalida) amb banderins i pancartes que deien "Benvinguts a casa, Tarbeners". Varem beure xampany al so de l'himne Sor Tomaseta, amb molta alegria i emoció per aquella relació de germanor nova i prometedora que anàvem a experimentar.

Aquest agermanament amb Santa Margalida ha estat un moment àlgid en la vida de Tàrbena, al marge d'ideologies i edats. És potser la iniciativa de l'ajuntament amb la que més s'ha identificat el poble, gràcies als lligams històrics reals entre aquestes dues poblacions. Ho demostren les activitats desenvolupades (visita de societats juvenils recreatives, de la banda de música, del grup de correfocs Hiachat, la Porquejadagermanada...) i les publicacions generades. Però, sobretot el fet que s'hagin establert veritables lligams d'amistat, d'afecte i de col·laboració entre les dues parts. Per continuar amb aquesta tasca s'han creat dues associacions: a Tàrbena, Tarbeners de Mallorca (2005) i a Santa Margalida, Margalidans Agermanats (2006).

Amb ocasió del desé aniversari de l'agermanament, *El País* (3-5-2007) va publicar dos articles: "Orígens mallorquins dels valencians" de Joan Costa i "De les illes a la Marina" d'Ezequiel Moltó. D'altra banda, *Información* (2-5-2007) va donar un resum complet de les *Primeres Jornades sobre la Repoblació Mallorquina* organitzades per l'ajuntament de Tàrbena, coordinades per Jacinto Molines, llavors regidor de cultura, que es varen celebrar a la Casa de Cultura els dies 5 i 6 de maig de 2007. A més de les jornades, que varen reunir gran quantitat de professors i estudiants, el desé aniversari va propiciar uns dies de convivència amb 300 margalidans.

2. La ideologia

No es pot obviar que la ideologia política a Tàrbena ha estat tradicionalment arrelada en l'esquerra. La història democràtica de Tàrbena està lligada al PSPV-PSOE, partit polític que ha governat el municipi de manera hegemònica durant set legislatures, és a dir, durant vint-i-huit dels trenta anys que aquest llibre considera. A més, el PSOE ha guanyat a Tàrbena totes les eleccions generals (deu), autonòmiques (set) i totes les eleccions al parlament europeu (cinc) que s'han celebrat en els darrers trenta anys.

Les claus del canvi a Tàrbena s'han de buscar doncs en la sintonia que ha existit durant aquests anys entre el poble i els polítics que han tingut la responsabilitat d'administrar-lo: els avanços són el producte d'una gestió encertada dels assumptes públics i d'una societat civil que ha sabut donar forma, desenvolupar i aprofitar les possibilitats que se li han oferit. Qualsevol pot constatar que la gent de Tàrbena, que no és especialment emprenedora, sí que és molt capaç d'il·lusionar-se, de participar i de bolcar-se si fa falta per tal d'aconseguir alguna meta individual o col·lectiva si la considera interessant.

La primera legislatura

A Tàrbena, la primera legislatura de la democràcia va ser possiblement la més complicada. Calia implantar un sistema nou sobre les reminiscències de l'administració franquista, autoritària i obsoleta, però que no podia desaparèixer de la nit al matí. L'estudi dels primers quatre anys de govern democràtic dóna una idea de la quantitat i diversitat d'obstacles que es van tenir que vèncer i per tant corrobora, de manera inequívoca, l'encert en la gestió de la primera corporació de la democràcia.

Figura 1.- Festes de 1978.
Actuació de Juan Monleón i els Pavesos a Tàrbena

Eusebio Signes Molines (1912-1985) va prendre possessió de l'alcaldia el 23 d'abril de 1979, als 68 anys. Afiliat al PSOE des de 1931 era llavors un home major, però actiu, jovial i tenaç. El seu compromís electoral era ferm i irrenunciable: dur l'aigua potable a Tàrbena. La situació quant a la manca d'aigua potable era penosa i inexplicable al segle XX: s'havia d'anar a dur aigua de la font, amb cànTERS i porrones fins la dècada dels seixanta; amb poals i dipòsits de plàstic en els anys setanta. A finals de 1981, una de les perforacions que es van fer va tenir èxit i l'aigua va brollar del pou de la Murta. A finals del 1982 l'aigua eixia per l'aixeta a les cases. La inauguració oficial va ser un acte solemne i emotiu al so de la banda de música que acabava de ressorgir, després de quasi vint anys de silenci. Tot el poble junt amb la corporació municipal va recórrer darrere la música el trajecte fins el dipòsit on el rector Mossén Antonio Pérez, "Don Antonio", va beneir l'aigua i els presents. (Don Antonio va ser rector 1979-1988 i va contribuir de forma decisiva a la formació de la banda de música a l'any 1982 així com del cor parroquial.)

Es clar que l'obra més audaç de la primera legislatura de la democràcia a Tàrbena va ser dur l'aigua potable i construir la xarxa nova de distribució. S'han de destacar també altres obres públiques de gran rellevància com ara l'obra de canalització de l'aigua del pou de la plaça fins els llavadors i l'abeurador, o el segon accés al poble per la part alta, bordejant Ses Eres del Calvari. També s'implantaren alguns serveis de primera necessitat, inexistents fins llavors, com la creació de la primera farmàcia. La primera corporació socialista no es va oblidar de l'església parroquial, on es van fer algunes obres de millora.

La tasca realitzada pel primer ajuntament democràtic va marcar l'inici d'una altra era, tant per la quantitat d'obra realitzada com per la seua importància estratègica. Aquella corporació encapçalada per un alcalde enormement lluitador va aconseguir en tant sols quatre anys posar els fonaments que recolzen tot el desenvolupament posterior, desenvolupament del que gaudim tots, absolutament tots, a dia d'avui.

Figura 2. Agermanament amb Santa Margalida. Grup de danses *Sa verinoca*. Al fons, les corporacions locals dels dos pobles. Febrer de 1998

La dècada dels 80

Al llarg de la dècada dels huitanta, la dinàmica encetada pel primer ajuntament democràtic va prosseguir. Juan Calafat, alcalde durant les legislatures segona i tercera (1983-1991) va contribuir de forma notable a consolidar i desenvolupar les instal·lacions i l'equipament del poble (dipòsit d'aigua, renovació de l'enllumenat del poble i de la carretera, entre altres). Però l'obra més emblemàtica d'aquests anys és la piscina municipal inaugurada l'any 1987 i construïda sobre un terreny que va costar 2 milions de les antigues pessetes. Més que una instal·lació esportiva, la importància d'aquesta obra està en el canvi de costums que va propiciar.

Els xiquets, i alguns majors, varen aprendre a nadar amb "la Dipu". De poble "de secà" es va passar a un ambient de "balneari" fet de tovalloles vistoses, banyadors moderns, ulleres de sol i cossos bronzejats. La piscina es va convertir en lloc d'encontre, oci i tertúlia, a la sombra d'un "xiringuito" fet de canyís i bigues de fusta, d'allò més agradable. La barreja de públic que freqüentava la piscina li donava un toc cosmopolita i avançat que contrastava amb la imatge de poble rural tradicional com es coneixia Tàrbena. Per aquella època van començar a afincar-se a Tàrbena alguns estrangers, europeus la major part. En el cens de 1991 ja figuren 49 estrangers d'un total de 713 inscrits.

D'altra banda, cal destacar l'elevació general del nivell d'estudis com es mostra al quadre. Molt evident és també el progrés en el domini del valencià. Saben llegir-lo 52 persones i escriure'l a més de llegir-lo, 91 persones. És a dir, 143 persones de 688 (el 20%) ja tenen coneixements notables de valencià.

	Analfabets	Sense estudis	Estudis de 1r grau	Estudis de 2n grau	Estudis de 2r grau	Estudis de 3r grau
				1r cicle	2n cicle	
1977	5.0%	94.1%	1.2%	3.5%	0.9%	0.3%
1991	2.3%	31.5%	40.3%	14.8%	6.7%	4.3%

Comparació dels nivells d'estudis dels tarbeners entre 1977 i 1991. Les dades de població de 1977 són del cens de 1975, actualitzat el 1977. Les de 1991, de l'Oficina de Documentació de Presidència de la Diputació d'Alacant, publicació de 1996. Els percentatges són d'elaboració pròpia.

La vessant cultural d'aquesta època la representen dues associacions artístiques, l'una dedicada a la cura del patrimoni parroquial i l'altra a la recuperació del folklore autòcton. La "Asociación Cultural Juvenil y Belenística" va començar allà per l'any 1989 i l'obra més destacable n'és el famós betlem de Tàrbena, reproducció a escala del poble, que ha estat molt visitat i que fou guardonat en dues ocasions per la "Obra Social de la Caja de Ahorros Provincial". En trobem ampli ressò en la premsa: diari *Información* (4-1-1990, 3-1-1991). D'altra banda, la creació del grup de danses "Sa Verinoca" representa la primera iniciativa ciutadana en la recuperació de les arrels.

L'època d'esplendor

Els setze anys que van del 1991 al 2007 han estat per Tàrbena l'època d'esplendor, tant per la quantitat d'obra realitzada com per la diversificació i l'envergadura de les iniciatives dutes a cap. A més de les obres d'infraestructura, aquestes quatre legislatures han estat dedicades a definir i potenciar des del poder municipal una orientació complementària a la vocació agrícola de Tàrbena, seguint les necessitats del segle XXI però guardant coherència amb els trets definitoris del poble. Aquesta orientació s'ha materialitzat per l'atenció preferent dedicada a la cura del patrimoni històric del poble i de la cultura autòctona, a l'interès per obrir nous camins al turisme d'interior i a la preocupació per proporcionar espais d'oci i de convivència. Aquesta tasca ha estat conduïda al llarg d'aquests anys per l'alcalde José Tomàs Mascaró que, junt amb els quatre equips de govern que ha presidit, ha realitzat un treball ingent i una aportació excepcional.

* Obres d'infraestructura

Les obres d'infraestructura s'han desenvolupat segons quatre línies principals: desenvolupar o millorar les infraestructures bàsiques del poble (pavimentació, voreres i clavueram dels carrers, restauració i embelliment d'algunes zones així com urbanització de noves zones, creació d'un aparcament); crear o remodelar infraestructures culturals, esportives i de serveis (ajuntament, escola, consultori mèdic, casa de cultura, àrea de jocs infantils, cementeri, pista poliesportiva, bar de la piscina, llavadors); reparar camins rurals i acondicionar el territori (electrificació de partides rurals habitades, ampliació de la xarxa de distribució de l'aigua potable, construcció de dipòsits reguladors, eixamplament de la carretera de Castells, captació d'aigües subterrànies); dispensar l'atenció adient a la conservació del medi ambient (construcció de depuradores, clausura de l'abocador de fems, recuperació de paratges). Cal citar també la redacció del Plan General d'Ordenació Urbanística que està actualment en fase d'aprovació per la Conselleria, junt amb alguns projectes ja fets i amb possibilitat de realització immediata. De totes aquestes obres, la més emblemàtica és la construcció de la Casa de Cultura. Inaugurada el 4 de desembre de 2002, és actualment seu permanent de l'associació de pensionistes, de la banda de música i de l'escola d'educands. A més, alberga la biblioteca, l'aula d'informàtica i una programació de cursos de diversa índole i de gimnàstica de manteniment. El Museu Etnològic s'ubica també a la primera planta de l'edifici.

* Cura del patrimoni

Al mes d'abril de 1995, es desenvolupen actuacions a Sa Cova de Dalt arran de les expoliacions a l'interior del jaciment denunciades per l'ajuntament de Tàrbena. Sa Cova de Dalt està considerada com un dels santuaris del Calcolític i de l'Edat del Bronze més importants de la província d'Alacant; al 1998, la UNESCO declara Patrimoni de la Humanitat tota la pintura rupestre de l'arc mediterrani, incloent-s'hi a la comarca de la Marina Baixa el municipi de Tàrbena. Es va sol·licitar a la Direcció General del Patrimoni Artístic un permís d'excavació d'urgència per tal de pal·liar aquestes accions vandàliques. La premsa recull la notícia: *Información* (25-4-95) i *Levante* (26-4-95). Dos anys després, al 1997, es neteja la senda i s'acondiciona el camí que puja a Sa Caseta dels Moros, restes del castell andalusí de Tàrbena que es troba dalt d'un tossal a una alçada de 694m, des d'on es divisa una gran part de la plana litoral de la Marina Baixa, que inclou un ample recinte clos per una muralla per a refugi de persones i bestiar.

S'encomana el 1999 l'estudi històric i heràldic previ a l'establiment de l'escut oficial de Tàrbena a l'historiador Jaume Pastor Fluixà. L'escut és quadrilong de punta redona i partit. Al primer quarter, en camp de gules, una torre d'or (atribut de Santa Bàbara i referència al castell antic); al segon quarter, en camp d'argent, un bou passant de gules (armes dels Bous, senyors de la Vall de Tàrbena). Per timbre, una corona reial oberta.

S'impulsa la normalització lingüística amb la rotulació en valencià de partides rurals i carrers. A més, havent aconseguit l'informe favorable de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, el canvi de denominació del poble (de Tàrbena a Tàrbena, en valencià) és decretat el 2004 per la Conselleria de Justícia, a petició de l'ajuntament. El mateix any es realitza la classificació i ordenació de l'Arxiu Municipal i s'encomana al biòleg Jaume Soler l'estudi de flora i fauna del terme, treball molt complet que està pendent de publicació.

El Museu Etnològic, inaugurat en maig de 2007, és el resultat d'un treball continuat de recerca, restauració i documentació realitzat durant uns deu anys. S'hi ha reunit una col·lecció d'objectes que representen els paraments d'una casa tradicional així com les feines tradicionals del camp. Aquests objectes estan exposats en el seu propi context per tal de crear l'ambient rural del que provenen, amb els cartells explicatius necessaris. La Conselleria de Cultura l'ha reconegut com a col·lecció museogràfica permanent.

* Educació, cultura i oci

Des de la regidoria de cultura s'han impulsat projectes que barregen educació, informació i oci. L'Escola d'Estiu creada al 2003 i la Setmana Cultural, que s'organitza des de finals dels anys 90, en són dos exemples. Les primeres edicions de la Setmana Cultural es celebraven a les escoles o a l'aire lliure, abans de comptar amb la Casa de Cultura. Malgrat la falta d'infraestructura, la Setmana Cultural va reunir des del primer moment molta gent. No es cabia en les aules de l'escola per escoltar i cantar amb Fermín Pardo (professor i investigador de la tradició popular que ha restaurat cants antics, melodies i danses quasi oblidats o a punt de desaparèixer; és part d'algunes agrupacions valencianes dedicades a la música, ball i danses tradicionals com ara Alimara, Lo Rat Penat o Aldarull), veure i gaudir de la xarrada d'Amadeo Sifre sobre les plantes medicinals autòctones, o informar-se de la marxa de les excavacions a Sa Cova de Dalt, com ho explicava detalladament José Antonio López Mira, l'arqueòleg que dirigia l'actuació. Després de sopar es projectava una pel·lícula a la Plaça concertada amb la universitat d'Alacant i de vegades, es feia una xocolatada a altes hores de la nit.

Hi va haver també alguna proposta de tipus més puntual, com "llenços a la plaça" per a enriquir encara més l'oferta de la l'estiu cultural. Es tractava d'una mostra pictòrica, exposada a l'aire lliure que ofereria una gran varietat de temes i colors, contribuïnt de forma original a fer conèixer l'obra de molts artistes tarbeners i forasters tant com a adornar els balcons de la plaça.

* Turisme i gastronomia

Apostar pel turisme d'interior ha determinat tres tipus d'actuacions per part de l'ajuntament. Primerament, es van realitzar obres d'acondicionament del Mirador des Collaret de Sa Vinya, que era un abocador de fems, i es van obrir oficialment dues rutes de senderisme, la de Picassàries i la de Sa Font dels Olbis. El segon tipus d'actuació va ser

la participació en fires turístiques organitzades pel Patronat de Turisme a fi de fer conèixer les possibilitats de Tàrbena en matèria de turisme. S'ha participat a la Fira Introturística d'Alacant, València i Benidorm montant un estand propi on es presentava una degustació de productes típics de Tàrbena i s'informava els visitants de la fira sobre les festes, les excursions que podien fer, l'allotjament i altres qüestions d'interès del poble. La tercera actuació ha estat l'elaboració de fullets turístics del poble. Cal afegir que a partir de l'any 2004, l'ajuntament va assumir l'organització de la Fira de Productes Gastronòmics i Artesanals, en la seua sisena edició. La Fira és una aportació genuïna de l'*Associació Cultural, Artesanal i Ecoturística Capcingle*, que en va organitzar les cinc primeres edicions.

Constituïda el 1998, Capcingle va realitzar un treball molt complet organitzant exposicions i concerts al llarg de l'any, cursets i excursions, viatges i itineraris culturals per la Comunitat Valenciana, però l'aportació més important va ser aquesta fira, que es celebra cada any al mes de juliol. A més de les paradetes de productes, del teatre o animació de carrer i d'alguna actuació musical, es preparava cada any la representació d'un "event singular" així com una exposició a la Casa Abadia. L'event era l'escenificació d'algún treball del camp o d'alguna activitat de la vida quotidiana tradicional que comptava amb la col·laboració il·lusionada d'un bon grapat de persones del poble, que informaven i estaven disposats a escenificar davant de tothom allò que recordaven, tenint cura de fins al més mínim detall. El primer event representat va ser una batuda enmig la plaça. Es va simular una era plena de palla, un home amb la indumentària adient cantava cançons de batre i conduïa el matxo que arrastrava el rulo. Al final de la representació es va "enxabegar" la palla com corresponia en veritat. També es varen representar altres events com l'escaldada o procés de la pansa (el 2001, es va construir un forn d'escaldar a la Plaça Major, amb parets de pedra, i es va fer acapte dels utensilis –caldera, canyissos, cabillons, cassa, raqueta, ganxo i cabassos– de la matèria primera –raïm– i dels elements auxiliars

Figura 4. Inauguració de l'Ajuntament, 2005. L'alcalde José Tomás Mascaró, el regidor de cultura Jacinto Molines i el president de la Diputació, José Joaquin Ripoll

—sosa, botja rossa—) i la bugada (el 2002, netejar la roba escaldant-la amb lleixiu després de rentada amb sabó, per tal de desinfectar-la o de fer-la més blanca, cosa que es feia una o dues voltes a l'any; els utensilis necessaris són un cossi, una taula per posar-lo, un canut, una caldera per calfar aigua, un carabassí, cendra, un saquet per posar sa cendra o monyiqueta, i un llençol que no t'estimes que fa de cendrer). Les exposicions a l'Abadia podien ser molt diverses, segons els anys, i no guardaven necessàriament relació amb la temàtica de la fira. Citaré l'exposició d'indumentària tradicional tarbenera, l'exposició de fotografia antiga sobre temes quotidians, o una altra sobre el llibre antic.

Capcingle va presentar l'any 2002 la seua candidatura al Premi al Mèrit Turístic atorgat per la Diputació, basant-se en l'originalitat de la representació del procés de la pansa; l'exactitud en la documentació històrica; la gran quantitat de gent que ho va veure i l'interés que va despertar. Però, no es va aconseguir el guardó esperat, malgrat que l'event va tenir ressò fora del poble a través de diversos mitjans de comunicació: *El Mundo* (8-7-2001), *Canfali* (7-7-2001), cunyes publicitàries emeses quinze dies abans de la fira en múltiples emissores, i l'entrevista en la televisió comarcal Canal 55 a l'alcalde de Tàrbena, José Tomàs Mascaró, a la presidenta de l'associació Capcingle, Marisol Soliveres i a Paco es Fill, artesà tarbener, que mostra una valuosa col·lecció d'eines agrícoles.

* La restauració de l'església

La restauració de l'església es va dur a cap mitjançant el treball intens d'una comissió de voluntaris i de l'ajuntament. Integrava aquesta comissió un grup de persones de plantejaments ideològics molt diferents, però convençuts tots de que l'església és patrimoni de tots i que l'edifici, del segle XVIII i molt deteriorat, necessitava una actuació ràpida i preferent. Cal recalcar que la implicació del poble va ser total en aquest projecte: va col·laborar en feïna, donatius, participació en loteries, tòmbols i totes les activitats que la comissió proposava per tal de traure diners. A més, es va tindre la sort de comptar amb Mossén Francisco José Rayos, "Don Paco" (rector 1994-2003), que va recolzar en tot moment la iniciativa. La Diputació va contribuir de forma notable subvencionant l'obra de la teulada, la reparació del revestiment de pintures, la motorització i electrificació de les campanes, la construcció del retaule de l'altar major i la restauració de les portes principals. Una altra partida important de la que es va poder disposar va ser un percentatge dels diners que la Conselleria enviava per la reparació de camins rurals i que s'havien d'utilitzar per alguna aplicació en el camp de la cultura. L'ajuntament va decidir que serien per la restauració de l'església. La part més difícil de convèncer van ser les autoritats eclesiàstiques, és a dir, el bisbat d'Oriola, davant la gran despesa prevista. Però, si ells n'eren els propietaris, com podien explicar la seua inhibició? Finalment, després d'alguns viatges, reunions a Alacant i molta insistència, van participar en part.

3. Conclusions

Aquest estudi posa de manifest l'aportació de la democràcia a Tàrbena entre 1979 i 2007. S'hi analitza l'actuació del poder municipal com a element cohesionador i integrador de les tendències naturals del poble expressades a través de la creació de diverses associacions. Es corrobora l'hipòtesi inicial que basa la clau del canvi en la sintonia existent entre el poder municipal i la idiosincràsia del poble durant tres dècades. Es deixa per a una altra ocasió l'estudi de les creences religioses i l'anàlisi del bienni 2007-2009.

4. Referències

ALCOVER, Antoni Maria (1918) "Dietari de l'eixida p'el Reyne de València i Catalunya occidental". *Bolletí de la Llengua Catalana* 10.

ALEMANY, Rafael, Antoni FERRANDO i Lluís B. MESEGUER (1993) "No és lo mateix parlar amb la reina que parlar amb sa gerra (Sobre l'ús de l'article literari al parlar de Tàrbena)". *Actes del Nové Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura*.

BELTRAN i CALVO, Vicent (1999) "Els parlars mallorquinitzants de La Marina". *Caplletra: revista internacional de filologia* 26: 171-191.

— (1994) *El parlar de Callosa d'en Sarrià i de les valls de Tàrbena i de Guadalest: aportació al vocabulari fitonímic i zoonímic valencià*. Denes, València.

COLOMINA i CASTANYER, Jordi (1986) "Mallorquinismes a Tàrbena i a la Marina Alta". *Actes del Setè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, Tarragona-Salou, 1-5 octubre 1985*, coord. por Joan Veny, Joan M. Pujals, pàg. 659-678.

— (1991) *El valencià de la Marina Baixa*. Generalitat Valenciana.

LÓPEZ MIRA, José Antonio (1997) *Estudi del poblament prehistòric a la Marina Baixa: Sa Cova de Dalt (Tàrbena). Memòria de la 1ª campanya d'excavacions. Setembre 1997*. Servei d'Arqueologia i Etnologia de l'Ajuntament de Callosa d'en Sarrià.

MAS FORNERS, Antoni i Joan-Lluís MONJO i MASCARÓ (2000) "Repobladors mallorquins al Sud del País Valencià després de l'expulsió dels moriscs: cap a un estat de la qüestió". *Butlletí de la Societat Arqueològica Lul·liana: Revista d'estudis històrics* 56: 275-296.

— (2003) "Els llinatges de creació mallorquina com a eina d'estudi de l'onomàstica de País Valencià". *Societat d'Onomàstica: butlletí interior* 95: 523-551.

MOLINA MAS, Francisco A. i José Antonio LÓPEZ MIRA (1995) "Intervención arqueológica en Sa Cova de Dalt (Tàrbena, Alicante)". *Recerques del Museu d'Alcoi* 4: 171-176.

MONJO i MASCARÓ, Joan-Lluís (2007) "Noves aportacions a l'estudi de les devocions populars valencianes al segle XVII: el cas dels repobladors mallorquins". *Actes del 4t Congrés d'Estudis de la Marina Alta*, Vol. 1, 209-234.